

"A gyümölcsfák és az eper föld alatti részeit károsító kártevők"

Автор(и): проф. д.с.н. Ангел Харизанов

Дата: 06.01.2024 Брой: 1/2024

A csonthéjas gyümölcsfajok telepítésének területnövekedése, az ültetvényanyag-termelő csemetekertekben, valamint a régi gyümölcsösök elégtelen gondozása kedvező feltételeket teremt a kártevő rovarok és a növények földalatti részeit károsító egyéb kártevők egyedsűrűségének növekedéséhez. Az elmúlt években a Plovdiv, Pazardzhik és Sztara Zagora régiókban végzett megfigyelések kimutatták, hogy a fekete és rézszínű lapospáncélú cserebogarak lárvái a leggyakoribb kártevők, ezt követik a levélevő bogarak lárvái, és kisebb mértékben a "drótférgek" és néhány más kártevő.

A fekete lapospáncélú cserebogár egész Bulgáriában elterjedt, de Dél-Bulgáriában nagyobb számban fordul elő, mint Észak-Bulgáriában és az ország más részein. Legnagyobb az egyedsűrűsége a rózsás területek, a vadrózsa, a galagonya és a kökény közelében, valamint a könnyű és homokos talajokon. A lárvák a kökény, a mirobalánszilva, a szilva, az őszibarack, a cseresznye, a sárgabarack, a meggy, a mandula, a mirabelle, a nektarin, a vadrózsa, a galagonya, az olajtermelő rózsza gyökerével táplálkoznak, és korlátozott mértékben a almatermésű fajok gyökereivel is. A gyümölcsfacsemetéket nevelő kertekben a szilva, a sárgabarack és az őszibarack gyökerei szenvednek a legnagyobb kárt, míg a termő gyümölcsösökben – a cseresznye, az őszibarack és a sárgabarack gyökerei.

A csemetekertekben a lárvák a palánták vékony gyökereibe fúrnak be és járatokat vájnak, a faanyaggal táplálkoznak anélkül, hogy a kéregre hatnának. A szilva palántákon a bejárat nyílás könnyen észrevehető a vékony kéreg miatt, de az őszibarackon és a sárgabarackon nehezebben fedezhető fel a vastagabb kéreg miatt. A kéreg leszakításakor a járatban lárvák és ürülék láthatók. A károsított palánták leggyakrabban kiszáradnak. A két- és hároméves fáknál a lárvák a főgyökérbe fúrnak be a gyökérnyak alatt, hosszanti járat formájában rágják a faanyagot a kambiumréteggel együtt. A kár a hervadó leveleken és az egész fák kiszáradásán keresztül látható.

A termő cseresznye, őszibarack, szilva és más fafajok gyökerein nagy számú lárva – több tucat, egyes esetekben még ennél is több – okoz kárt. Ilyen erős fertőzöttség esetén a korona felső részén lévő levelek lehullanak, a növények legyengülnek és néhány év múlva kiszáradnak.

A fekete lapospáncélú cserebogár körülbelül két év alatt fejlődik ki egy generáció, és különböző korú lárvaként és imágóként telet át. Az áttelelt bogarak már április második felében megjelennek a kökényen, a galagonyán és a vadrózsán meleg és napos időben. Zümmögve repülnek, zajosan szállnak le a fára, aktívan másznak, érintésre elrepülnek, és ha ágakat ráznak, a talajfelszínre esnek és mozdulatlanul maradnak. Reggel korán felmásznak a fák törzsére, rágják és elvágják a levelek levélnyelét, tömeges levélhullást okozva; rágják a levélnyel tövén lévő rügyeket és a fiatal ágak és hajtások kergével táplálkoznak. A peteérés kezdetéig tartó táplálkozási időszak több mint két hónapig tart – június közepéig, végéig. A kártevő akkor rakja le petéit, amikor a levegő hőmérséklete tartósan 22–23 °C felett van, és a tömeges peteérés júliusban és augusztusban

következik be. A petéket fiatal és érett fák gyökérnyaka köré, a talajfelszín felett 10–15 cm magasságban lévő kéreghasadásokba rakják le, és a mellékivarmirigyek váladékával ragadják oda, valamint a talajfelszínre a törzs tövétől 10–20 cm távolságra. A pete nagy – 1,5 mm hosszú, fehér és könnyen észrevehető a kéregben, de a talajon nehezen látható a ráragadt talajrészecskék miatt. A petetermelés 60 és 776 között változik (egyes szerzők 200 és 2500 közöttire teszik a lerakott peték számát). A petestádium 10–25 napig tart, a lárvastádium pedig 12–13 hónapig. A magas páratartalom kedvezőtlenül hat a petékre és a fiatal lárvákra. A lárvák közvetlenül a gyökérnyak alá fúrnak, rágják a fákon a kérget és behatolnak a főgyökérbe, amelyet járatokkal tarkítanak. A talajfelszínre lerakott petékből kikelő lárvák az oldalgyökerekkel táplálkoznak. Az áttevelt lárvák júliusban és augusztus első felében bábozódnak, a bogarak pedig július harmadik tíz napjában és augusztusban kelnek ki. Az imágók két időszakban jelennek meg – április–május elején, valamint július végén és augusztusban.

A rézszerű lapospáncélú cserebogár Dél-Bulgáriában a fekete lapospáncélú cserebogárhoz képest növekvő egyedsűrűség és kártételi aktivitás tendenciáját mutatja. A lárvák főként a sárgabarackot, az őszibarackot és a szilvát károsítják. Ennek a kártevőnek az a jellegzetessége, hogy a lárvák nem a talajfelszín alatti főgyökérbe fúrnak, hanem a gyökérnyak környékén, a föld feletti rész kergét és faanyagát rágják. A faj évente egy generációt fejleszt ki, és lárvaként telel át a károsított növények gyökerein.

A közönséges lapospáncélú cserebogár veszélyes kártevője a gyümölcsfáknak, ugyanakkor a cserebogár szaprofit lárvái a földigiliszta megfelelői, mivel a lebomló szerves anyag és növényi maradványok keverékét, amelyen táplálkoznak, kiváló komposztá alakítják.

A bogarak április végén – május első tíz napjában jelennek meg, és leggyakrabban a vadrózsa, a körtefán és a galagonyán telepednek meg. Hasonló kárt okoznak, mint a fekete lapospáncélú cserebogár bogarai, júniusban és júliusban rakják le petéiket, több tucat, akár 100 petéből álló csomókban helyezik el a törzs tövének – a gyökérnyak körül. A lárvák 9–10 hónap alatt fejlődnek ki.

A fekete lapospáncélú cserebogár rokon fajai: a *Capnodis tenebucosa* Ol és a *C. cariosa* Pall. Az első faj kisebb, a második pedig nagyobb, mint a fekete lapospáncélú cserebogár, de biológiájuk megegyezik, és ugyanúgy károsítanak. A védekezés nehéz a fekete lapospáncélú cserebogár lárváinak rejtett életmódja, valamint mindkét faj imágója ellen bejegyzett szerelek hiánya miatt. A múltban a lárvák ellen szén-diszulfiddal történt fumigálást alkalmaztak speciális módszer szerint, az imágók ellen pedig olyan szereleket használtak, amelyeket már rég kivontak a forgalomból.

Rendszeres megfigyeléseket kell végezni a bogarak fenológiájáról, a peteérésről és a lárvakelésről. A csemetekertek és az új csonthéjas gyümölcsösök számára szánt területek közelében lévő kökény, vadrózsa és galagonya cserjéket el kell pusztítani. Magas szintű növénytermesztési gyakorlatot kell alkalmazni a csonthéjas fajok termesztésénél gyümölcsösökben és a gyümölcsültetvényanyag-termelő csemetekertekben. Az ültetvényanyag-termelést szigorúan ellenőrizni kell – csak a bolgár állami szabványnak (a szár föld feletti részének magassága, az oltási ponttól 15 cm-re mért vastagság, a gyökerek száma és hossza, valamint a kártevők mentessége) teljes mértékben megfelelő fákat szabad ültetni. A fákat meg kell rázni (ahol lehetséges), és a bogarakat össze kell szedni és el kell pusztítani.

A gyümölcsfák földalatti részeit főként a **májusi cserebogár és a márványos cserebogár** lárvái károsítják. Leginkább a cseresznye, a körte és az alma gyökereit, valamint a csemetekertekben és az állandó helyükre ültetett fiatal fákat károsítják a faanyag rágásával és fogyasztásával. A termő fákön a rágás akár 20 cm-re vagy annál is nagyobb mélységig is terjedhet. Az első lárvastádiumú lárvák kezdetben humuszanyagokkal táplálkoznak, később fiatal gyökereket rágcsálnak, míg a második és harmadik lárvastádiumú lárvák kizárólag a gyökerekkel táplálkoznak.

A termő fák gyökerein több tucat lárvá okoz kárt, ami kezdetben erős levélhulláshoz (a korona felső emeletének levéltelenítéséhez), később pedig a fákön a gyümölcs- és erdészeti csemetekertekben történő kiszáradásához vezet. Ha a főgyökér sérül, a fák kiszáradnak.

márványos cserebogár

Mindkét bogárfaj a könnyű és homokos talajokat, a lebomló növényzettel borított területeket és a istállótrágyával erősen trágyázott talajokat részesíti előnyben. Polifágok, és a gyümölcsfák gyökereiben okozott káruk lényegesen kisebb, mint a fekete és rézsínű lapospáncélú cserebogaraké. Evolúciósan ősi fajok, kis számú petét raknak le, és körülbelül 3 év alatt fejlődik ki egy generáció. Védekezésük hasonló a lapospáncélú cserebogarakéhoz: a bogárrepülés, a peteérés és a lárvakelés monitorozása, a gyomnövényzet elpusztítása, a területek megtisztítása lebomló anyagoktól (szalma, növényi maradványok stb.), magas szintű növénytermesztési gyakorlat és a csemetekertek gyakori öntözése a tömeges peteérés és lárvakelés időszakában. A május cserebogár ellen a Deka EC-t alkalmazzák, míg az ő és más levélevő bogarak ellen – a Meteort.

A csemetekertekben lévő fák